

Wstęp do teorii mediów

Wykład VIII

Krzysztof Gajewski
Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 28 kwietnia 2022

Spis treści

1	Walter Jackson Ong: Psychodynamika oralności (2/2)	2
1.1	Blisko ludzkiego świata	2
1.2	Zabarwienie agonistyczne	2
1.3	Empatia i zaangażowanie zamiast dystansu obiektywizującego	2
1.4	Homeostaza	2
1.5	Sytuacja zamiast abstrakcji	3
1.6	Wtórna oralność	3
2	Literatura	3

1 Walter Jackson Ong: Psychodynamika oralności (2/2)

1.1 Blisko ludzkiego świata

- Mowa ustna nie dysponuje analitycznymi kategoriami do porządkowania wiedzy, więc spisy i katalogi muszą być włączone w kontekst ludzkich działań. Np. spis okrętów w II ks. Iliady przedstawia imiona i miejsca w powiązaniu z czynami
- Podobnie podręczniki pojawiają się dopiero w kulturze piśmiennej, a nawet drukowanej. W kulturze oralnej dydaktyka połączona jest z fabułą
- por. wiedza niewerbalna (non-verbal knowledge)

1.2 Zabarwienie agonistyczne

- przysłowia, zagadki, przechwałki, przezwiska (flyting) służą aby wciągnąć do rozmowy
- entuzjastyczne opisy gwałtu fizycznego (VIII-X ks. Iliady), zanikają w kulturze piśmiennej na rzecz kryzysów wewnętrznych
- retoryczna pochwała, panegiryk również nie sprawdzają się w stylu piśmiennym (Erazm, Pochwała głupoty)
- por. hate-speech, flame wars

1.3 Empatia i zaangażowanie zamiast dystansu obiektywizującego

- "Pismo oddziela poznającego od poznawanego i przygotowuje dzięki temu warunki do "obiektywizacji" w sensie osobistego nieangażowania się czy dystansowania"
- W opowieści oralnej opowiadający utożsamia się z bohaterem opowieści

1.4 Homeostaza

- W odróżnieniu od społeczności piśmiennych społeczności oralne są homeostatyczne.
"Społeczność oralna żyje w swojej terażniejszości, zachowując równowagę albo homeostazę przez pozbywanie się wspomnień, które przestały mieć znaczenie dla terażniejszości"
- Niepotrzebny jest słownik notujący odmienności znaczeniowe słowa. Znaczenie słowa jest uwarunkowane "bezpośrednią ratyfikacją semantyczną" (Goody, Watt)
- Nigeria: genealogie ludu Tiv obecnie podawane w sądzie różnią się od tych sprzed 40 lat, ale Tivowie twierdzą, że zapis jest błędny

- lud Gondza: założyciel rodu miał siedmiu synów, ale po zmianach terytorialnych w późniejszych mitach miał już tylko pięciu
- Tradycja oralna odzwierciedla aktualne wartości kultury, a nie przeszłość
- mit vs. historia

1.5 Sytuacja zamiast abstrakcji

- Ajgistos jest amymon (nienaganny, bez skazy, a dokładniej "piękny jak wojownik gotowy do walki")
- Platon, Arystoteles — sprawiedliwość

Aleksander Łuria (1902-1977)

1. abstrakcja: talerz, sito, wiadro, zegarek, księżyc a nie koło; lustro, drzwi, dom, tacka a nie kwadrat
2. kategorie: młotek, piła, kloc, topór - co nie pasuje? (myślenie sytuacyjne vs. myślenie kategorialne)
3. sylogizm: Metale szlachetne nie rdzewieją. Złoto jest metalem szlachetnym. Czy złoto rdzewieje?; Wszystkie niedźwiedzie są białe? itd.; (sylogizm jako gra językowa; pytanie szkolne, obce światu oralności)
4. definicja: Spróbuj mi wyjaśnić, co to jest drzewo (odwołanie do sytuacji)
5. autoanaliza: Jakiego rodzaju osobą jesteś? (Skąd mam wiedzieć? Zapytaj innych; por. dziennik intymny)

1.6 Wtórna oralność

"Agonistyczny charakter wypowiedzi oralnej przejawiający się w przywoływanych w "Oralności i piśmienności" zagadkach, wyzwickach i przechwałkach znajduje swoje odbicie w internetowych wojnach na obelgi (flame wars)" (Rogozińska 2007: 192)

2 Literatura

1. Walter Jackson Ong, Oralność i piśmienność. Słowo poddane technologii, przeł. Józef Japola, Warszawa 2011.
2. Walter Jackson Ong, Osoba - świadomość - komunikacja. Antologia, przeł. Józef Japola, Warszawa 2009.

3. A. Rogozińska, Oralność, piśmienność, eletralność (dyskusje wokół koncepcji Waltera Onga), w: Almanach Antropologiczny 2, Temat: Oralność/piśmienność, red. G. Godlewski et alii, Warszawa 2007.